

ԵՐԵՎԱՆԻ ԵՐԿՐՈՒՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ՄՇԽԿ

ՀԻՄՆԱԴԻՐ ԳՐԻԳՈՐ ԱՐԾՐՈՒՆԻ

Տարեկան գինը 10 ռուբլի. կես տարեկանը 6 ռուբլ. Առանձին համարները 5 կոպեկով.
Թիֆլիսում գրվում են խմբագրատան մէջ.
Մեր հասցեն. Тифлисъ, Редакция „Мшакъ“.
Կամ Tiflis, Rédaction „Mschak“.
Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

Խմբագրութիւնը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ (բացի կիրակի և տօն օրերէն).
Ցայտարարութիւն ընդունվում է ամեն լեզուով.
Ցայտարարութիւնների համար վճարում են իւրաքանչիւր տողատեղին 10 կոպեկ.
Տ է Լ Է Ք օ Ն № 253.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Թշնամու գիրքը և ոյժը Կորէայում.— Ներքին ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Վիճակական պատերազմի ցուցանանքներ. Նամակ Շուուցու. Նամակ Աստրախանից. Ներքին լուրեր.— ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Պատերազմի շուրջը. Նամակ Պարսկաստանից. Արտաքին լուրեր.— ՀԵՌԱԳԻՐ. ՆԵՐ.— ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ.— ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ.— Համաձայնագրութիւն:

ԹՇՆԱՄՈՒ ԳՐԻՔԸ ԵՒ ՈՅԺԸ ԿՈՐԵՅԱՅԻՄ

Հեռուար-Արեւելի փոխարքայի պաշտօնական հաղորդագրութիւնն մէջ, որ տեղւում էր մեր երկրի վրայ համարում, ասում էր Կորէայում տեղի ունեցող զէպքերի մասին հետեւեալը. «Պաշտօնական զէպքերից, որ Պակչէնը գրաււում է թշնամուց: Պակչէնը գետի աջ ափին գտնվում են հապոնացիների երկու վաշտ և մօտ երեք հարիւր հեծելազօրք գետից երկու վերստ հեռավորութեան վրա գտնված պահակաւորներով: Անշտու քաղաքում կան 3000 հապոնացիներ: Մեղադար թիւսմարը են համարում հապոնական պատերազմական և փոխարքայի նաւեր: Յինամպոն ասի իշնող զօրքերը գրվում են զէպի Պէնեան և այնտեղից զէպի Եանսան և Կանգէ:»
Որպէս զի մեր ընթերցողները գաղափար ունենան այն տեղերի և այն գործողութիւնների մասին, որոնց մասին յիշատակում է հապոնական հաղորդագրութիւնը, առաջ ենք բերում «Новое Время» լրագրից հետեւեալ կարեւոր մեկնութիւնը.

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՀԱՄԱՄԱՐԳՐՈՒԹԻՒՆ

«Ինչ և լինի ուսումնական պայքարի ելքը—ասում է Ֆրանսիացի նշանաւոր արեւելագետ Ուլար—համամոնղոլականութեան (պանմոնղոլիզմ) էվոլյուցիան շատ շուտով հանգէն դուրս կը գալ իբրեւ Եւրոպայի ապագայի համար մի առաջնակարգ խնդիր:

Մինչև այժմ Եւրոպայում ծագող առարկայ էին դարձնում համամոնղոլականութեան պաշտպաններ, բայց այժմ, երբ այդ գաղափարի ակտիւն է հանդիսացել Եւրոպիան, մի պետութիւն, որը Եւրոպան դուրս է քաղաքակիրթ աշխարհի շարքում, այժմ արդէն նա սկսել է գրաւել Եւրոպական առաջնակարգ մտքերի և քաղաքական ու գրական շրջանների լուրջ ուշադրութիւնը: Եւրոպան սկսել է յուզվել և արդարապէս «դեղին վտանգի» մասին. նա վախենում է, որ «դեղին ցեղը» կարող է վերջ ի վերջոյ պատուհաս դառնալ սպիտակ ցեղի գլխին և Եւրոպային զուցէ վրէժակված է հոնների, թաթարների, մոնղոլների մի նոր, ստակի արշաւանք:

Սակայն Եւրոպիան, որ շատ ուրիշ բաների հետ միասին, փոխ է առել իր ուսուցիչ Եւրոպայից նաև հայրենասիրութեան դադարաւոր, իւրաքանչիւր, զարգացրել է այդ գաղափարը, իր կողմից շտապեց արդարակէլ «սպիտակ վտանգի» մասին և բարոյել, թէ ամբողջ դեղին ցեղը պէտք է միանայ՝ դիմադրելու սպիտակ ցեղի նուաճողական և տիրապետական ձգտումներին: Եւ հապոնացիները ստեղծեցին համամոնղոլականութիւն, հապոնական իմպերիալիզմ, որը անշուշտ, ահալին դժուարութիւններ և զուցէ աղէտներ պէտք է ստեղծէ Եւրոպական պետութիւնների համար:

Մի կողմ թողնելով առայժմ Ուլարի ուսումնասիրութիւնը «հապոնական պանմոնղոլիզմ» (Le panonogolisme Japonais) մասին, որ տպվել է «La Revue» հանդէսի մէջ, մենք

Պաշտօնական զէպքերից, որ Պակչէնը գրաււում է թշնամուց: Պակչէնը գետի աջ ափին գտնվում են հապոնացիների երկու վաշտ և մօտ երեք հարիւր հեծելազօրք գետից երկու վերստ հեռավորութեան վրա գտնված պահակաւորներով: Անշտու քաղաքում կան 3000 հապոնացիներ: Մեղադար թիւսմարը են համարում հապոնական պատերազմական և փոխարքայի նաւեր: Յինամպոն ասի իշնող զօրքերը գրվում են զէպի Պէնեան և այնտեղից զէպի Եանսան և Կանգէ:»
Որպէս զի մեր ընթերցողները գաղափար ունենան այն տեղերի և այն գործողութիւնների մասին, որոնց մասին յիշատակում է հապոնական հաղորդագրութիւնը, առաջ ենք բերում «Новое Время» լրագրից հետեւեալ կարեւոր մեկնութիւնը.

«Ինչ և լինի ուսումնական պայքարի ելքը—ասում է Ֆրանսիացի նշանաւոր արեւելագետ Ուլար—համամոնղոլականութեան (պանմոնղոլիզմ) էվոլյուցիան շատ շուտով հանգէն դուրս կը գալ իբրեւ Եւրոպայի ապագայի համար մի առաջնակարգ խնդիր:

Մինչև այժմ Եւրոպայում ծագող առարկայ էին դարձնում համամոնղոլականութեան պաշտպաններ, բայց այժմ, երբ այդ գաղափարի ակտիւն է հանդիսացել Եւրոպիան, մի պետութիւն, որը Եւրոպան դուրս է քաղաքակիրթ աշխարհի շարքում, այժմ արդէն նա սկսել է գրաւել Եւրոպական առաջնակարգ մտքերի և քաղաքական ու գրական շրջանների լուրջ ուշադրութիւնը: Եւրոպան սկսել է յուզվել և արդարապէս «դեղին վտանգի» մասին. նա վախենում է, որ «դեղին ցեղը» կարող է վերջ ի վերջոյ պատուհաս դառնալ սպիտակ ցեղի գլխին և Եւրոպային զուցէ վրէժակված է հոնների, թաթարների, մոնղոլների մի նոր, ստակի արշաւանք:

Սակայն Եւրոպիան, որ շատ ուրիշ բաների հետ միասին, փոխ է առել իր ուսուցիչ Եւրոպայից նաև հայրենասիրութեան դադարաւոր, իւրաքանչիւր, զարգացրել է այդ գաղափարը, իր կողմից շտապեց արդարակէլ «սպիտակ վտանգի» մասին և բարոյել, թէ ամբողջ դեղին ցեղը պէտք է միանայ՝ դիմադրելու սպիտակ ցեղի նուաճողական և տիրապետական ձգտումներին: Եւ հապոնացիները ստեղծեցին համամոնղոլականութիւն, հապոնական իմպերիալիզմ, որը անշուշտ, ահալին դժուարութիւններ և զուցէ աղէտներ պէտք է ստեղծէ Եւրոպական պետութիւնների համար:

հանրապէս վատ չէ. նա ամենալաւն է Կորէայի ճանապարհներից:

Կորէայում եղած հապոնական զօրքի թիւը Մէուլի, Պէնեանի և Անշտուի մէջ, համաձայն Շանգայից ստացած հեռագրի, 52,000 է: Այդ զօրքի գլխաւոր ոյժերը հազիւ թէ հասնեն Նալու գետին աւելի վաղ, քան ապրիլի կէսին: Դժուարութիւններ առաջ կը բերէ մշտական անց ու դարձ կազմակերպելու հոգսը գետերի վրայով: Եթէ հապոնացիները աւելացնեն և մի զօրաբաժին, այն ժամանակ նրանք Կորէայում կը լրացնեն իրանց առաջին բանակի կազմը և կունենան 60,000 զինուոր: Նապոնացիները կան դարձեալ երկու զօրակազմեր, իւրաքանչիւր 70 հազար մարդով: Նապոնական մշտական զինուորական ոյժը պատերազմի համար հաշւած է 180—200,000 անձ և 60,000 ձի, բացի այդ՝ աւելի քան 30,000 անձ պահեստի մէջ: Սնունհետև այդ երկրի և ծովափերի պաշտպանութեան համար գոյութիւն ունի դարձեալ 120,000 զինուոր, որոնք կոչվում են միայն պատերազմի ժամանակ:

ՆԵՐՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՎԻՍՄԱԳՐԱԿԱՆ ՊԱՏԿՆՆԵՐԻ ՅՈՒՅԱՀԱՆԴԻՍ

Երէկ, մարտի 16-ին, Թիֆլիսում բացվեց մի հետաքրքրական գեղարուեստական ցուցահանդէս, որտեղ հանդէս են դրված նշանաւոր նկարչական գործերի վիճակական արտանշարներ: Այդ գործերի մէջ դուրս տեսնում էք այնպիսի գեղարուեստագէտների գործեր, ինչպէս են Բուրգէն, Վանդիկ, Բեմբրանդ, Տէրեյ, Կարլ Կրիստիան և Կարլ Կրիստիան:

պանի գերեզմանը մինչև այսօր ծառայում է իբրեւ ուխտատեղի հապոնացի հայրենասէրների համար, զարդարվում է ծաղիկներով և բուրբուլ է անուշահոտ խոնկերով: Բայց Մօրիի, այդ նշանաւոր պետական մարդի, գերեզմանը կառուարեալ մոնղոլական և մասնաւոր ժամ միայն նրա համար, որ նա օտար լեզուն նախամեծար էր համարել:

Անձնութիւնները հայրենիքին երբեք անհաւանակեալ ձևեր է ընդունում: Նապոնացիական պատերազմի ժամանակ զէպերը եղան, որ մարդիկ իրանց սպանում էին նրա համար, որ չէին կարողանում մասնակցել պատերազմին: Մի օֆիցէր Իէդուոն, 1891-ին, ճիշդ իր փորը միայն նրա համար, որ ոչ ոք չէր ուզում լսել նրա թշնամական խօսքերը Ռուսաստանի մասին, որը, նրա կարծիքով, միշտ վտանգ է ներկայացնում Եւրոպայի համար: Նա իր վրա գործադրեց «խարակի-րի» պատիժը իր հայրենի դամբարանի վրա, համոզված, որ իր ձայնը, գերեզմանից այն կողմ աւելի համոզեցուցիչ կը հնչէ իր հայրենակիցների ականջին:

Մոնղոլացիները հաստատում է, որ Նապոնիան երբեք չէ կարող օտարազգիների աւար դառնալ: Նա կարծում է, որ բոլոր այն ժողովուրդական պատերազմները, որոնք յայտնի են Եւրոպացիներին, մանկական խաղալիք կը համարվեն, համեմատելով այն պատերազմի հետ, որ տեղի կունենայ, երբ մի օտարազգի զօրք երբեք չէ մահն Եւրոպիա: Այդ երկրերը գրաւելու համար պէտք կը լինի կոտորել մինչև ամենավերջին հապոնացուն:

Սակայն, շարունակում է գերմանացի բարոյիչը, այժմ հապոնացիները այլ ևս չեն բաւականանում իրանց կղզիներով: Նրանք վաղուց սովորել են համարել Կորէան իբրեւ ապագայ Մեծ-Եւրոպայի մասը: Հապոնացի է, թէ ինչու նրանք իրանց սրտին այնքան մօտ ընդունեցին Մանչուրիայի գրաւումը ուսմանը, որովհետև, նրանց կարծիքով, դա առաջ կը բերէ, ապագայում, և Կորէայի միացումը Ռուսաստանի հետ:

Ներկայ պատերազմը, որ ծագել է քաղաքական և առևտրական պատճառներով,

Պատեր, Բուրգէն, Մուրիլլո, Լօրէն, Միլեա, Ստիլա, Գրէյ, Բէյնօլդս և շատ ուրիշներ: Նկարների թիւը ցուցակով նշանակված է 325, բայց իրապէս նա շատ աւելի է:

Նկարների մէջ կրօնական և պատմական բովանդակութեամբ գործերի հետ միասին շատ կան և կենցաղավարական տեսարաններ, որոնք բնորոշ են թէ իրանց բնաւորութեամբ և թէ նկարիչների ժամանակակից կեանքի արտացոլումներով:

Վիճակական գործերի ներկայ հանդէսը պէտք է գրաւէ մեր հասարակութեան ուշադրութիւնը, որովհետև նրա համար շատ գեղեցիկ մի առիթ է ծանօթանալու նշանաւոր գեղարուեստագէտների գործերի հետ, որոնց ժողովածուները հազուադէպ են նոյն իսկ մայրաքաղաքներում: Ներկայ ժողովածուն պատկանում է մի մասնաւոր անձի, գեներալ Ֆոն-Պարկաուին, որ հանդէս է դրել իր մօտ եղած գեղարուեստական գործերի միայն մի փոքր, բայց բնորոշ մասը:

Ցուցահանդէսի բացումը տեղի ունեցաւ ցերեկվայ ժամը 2-ին, Փառքի տաճարում: Բացման հանդէսին ներկայ էին Կովկասեան կառավարչապետի օգնական գեներալ Յիւլիէ, Վրաստանի էկզարխը, մասնադատական շէյխուլ իսլամը, Թիֆլիսի նահանգապետ Սիլվիէն և մամուլի ներկայացուցիչներ և բազմաթիւ հիւրեր:

Ցուցահանդէսի արդիւնքը յատկացված է պատերազմում վերաւորվածների և հիւանդների օգտին:

ՆԱՍԱԿ ՆՈՒՇՈՒՑ

Մարտի 7-ին

Երբ կարգում էք լրագրի էջերում, որ այս

հազիւ կարելի լինի ցեղական առիւթութեան պատերազմ համարել: Չինացիները խիստ անպատեհաբար ժողովուրդ են և հապոնացիներին դժուար թէ աշուղի նրանցից դազվի ոյժ դարձնել: Այդ պատճառով, յայտնի հապոնական պետական անձ Օկու-մայի մի բանի տարի առաջ արած նկատուղութիւնը, թէ XX դարի կիսում Եւրոպիան պատերազմելու է միջին-ասիական դաշտերի վրա Եւրոպայի հետ, համաշխարհային տիրապետութեան համար, պէտք է համարել ցնորք: Նապոնիան, ի հարկէ, ձգտում է խոշոր նպատակների, բայց միայն այնպիսիներին, որոնք հնարաւոր են Եւրոպացիները նայում են իրանց վրա, իբրեւ դեղին ցեղի կոչեալ պարագլուխների վրա, ուստի և թոյլ չեն տայ, որ դեղին ցեղի մեծամասնութիւնը կազմող Զինաստանը բաժանման ենթարկվի: Նրանք ցանկանում են գերակշռութիւն ունենալ Արեւելքում, բայց խելացի հապոնական քաղաքագէտները չեն երազում, ի հարկէ, համաշխարհային տիրապետութեան մասին: Թէ դեղին ցեղի առանձին ազգերը որքան մօտ են միմեանց, այդ երևում է նրանց, որ նոյն իսկ արեւելքում երկար ապրած Եւրոպացիները անկարող են լինում զանազանի չինացուն խապանիացուց, եթէ նրանք միատեսակ զգեստ են հագած լինում: Սովորութիւններով, լեզուով և գրութեամբ նրանք պատկանում են մի և նոյն կուլտուրական տիպին:

Իր ուսումնասիրութիւնը հեղինակը վերջացնում է յայտնելով այն կարծիքը, թէ Եւրոպական Արեւմուտքը պէտք է ապագայում իր զէմն ունենայ Եւրոպիան, իբրեւ մի հզօր պետութիւն հողեկան, քաղաքական և տնտեսական կողմից: Պատմութեան մէջ, Եւրոպայի շնորհիւ, մոտում է մի նոր գործնա համամոնղոլականութիւնը: Նախատեսել նրա դերը, այժմ անկարելի է:

Պէտք է աւելացնել մեր կողմից, որ արեւելագետ Ուլարը աշխատում է հենց այդ դերը նախագուշակել:

Հ. Ա.

